

10. Sebevraždy podle krajů a okresů

Sebevražednost má odlišnou úroveň rovněž z územního pohledu. V následujícím textu jsou údaje přepočteny na územní strukturu platnou od roku 2000 (14 krajů) včetně změny k 1.1.2005 (přesun 25 obcí z kraje Vysočina do Jihomoravského kraje a 3 obcí z Moravskoslezského do Olomouckého kraje). Jednotlivé kraje se v míře sebevražednosti vyjádřené počtem sebevražd na 100 tis. obyvatel mezi sebou odlišují a některé z nich mají postavení dle výše tohoto ukazatele v čase poměrně stabilní.

Ze základního rozdělení na Čechy a Moravu se Slezskem (zařazení krajů do příslušné „země“ je podle krajského města) vyplývá, že v celém sledovaném období trvá větší sebevražednost v Čechách i když za posledních deset let se diference oproti první polovině 90. let zmenšila.

Krajem s nejmenší sebevražedností byla ve všech třech obdobích Vysočina a také Jihomoravský kraj má nízkou hodnotu trvale. Výrazně se však změnilo postavení Jihočeského a Olomouckého kraje z nízkých hodnot na hodnoty oproti jiným krajům vysoké. Nejvyšší hodnoty měl ve sledovaných časových úsecích Liberecký a Ústecký kraj, v posledním pětiletí byla největší sebevražednost v Olomouckém kraji. Naproti tomu Hl.m.Praha z největší míry za roky 1996-2000 se ve sledovaném pětiletí stala krajem s třetí nejmenší hodnotou.

Sebevraždy na 100 tis. obyvatel podle krajů (průměrný roční počet)

ČR, kraj	1991-1995	1996-2000	2001-2005	Rozdíl 2001-2005 / 1996-2000	Index v % 2001-2005 /	
					1991-1995	1996-2000
ČR	18,2	15,7	15,7	-0,0	86,1	99,8
Čechy	19,3	16,1	16,0	-0,1	83,3	99,7
Hl.m.Praha	18,1	17,5	14,8	-2,7	82,0	84,6
Středočeský	17,3	15,2	15,4	0,2	88,8	101,1
Jihočeský	15,2	14,6	17,0	2,4	111,8	116,3
Plzeňský	19,7	15,8	16,9	1,1	85,7	107,1
Karlovarský	26,1	16,5	15,9	-0,5	61,0	96,7
Ústecký	22,5	16,2	17,3	1,1	76,9	106,8
Liberecký	20,9	16,7	16,3	-0,4	78,2	97,5
Královéhradecký	20,5	16,3	15,8	-0,5	77,3	97,0
Pardubický	18,7	15,6	16,2	0,6	87,0	103,9
Morava a Slezsko	16,8	15,2	15,2	-0,0	90,8	99,8
Vysočina	13,5	12,0	12,5	0,4	91,9	103,5
Jihomoravský	16,4	13,3	13,4	0,1	82,0	100,8
Olomoucký	17,4	16,7	17,7	1,0	101,7	105,8
Zlínský	17,3	16,7	16,2	-0,5	93,6	96,9
Moravskoslezský	17,8	16,8	16,2	-0,6	91,1	96,5

Kraje, ve kterých sebevražednost na 100 tis. obyvatel proti předchozímu pětiletí vzrostla početně převažují (největší vzestup byl v kraji Jihočeském, Ústeckém a Olomouckém), nejvýraznější pokles mělo Hl. m. Praha. Proti rokům 1991-1995 se sebevražednost zvýšila výrazně jen v kraji Jihočeském, mírně v Olomouckém a k největšímu snížení došlo v kraji Karlovarském a to téměř o 40 %.

Předchozí srovnání je určitou měrou ovlivněno odlišnou věkovou strukturou obyvatelstva event. i různým poměrem pohlaví v populaci daných území. Pro vyloučení těchto faktorů byly vypočteny standardizované údaje a zároveň byl výpočet na 100 tis. obyvatel modifikován jen na obyvatelstvo ve věku 8 a více roků (věk, od kterého byla úmrtí jako sebevraždy zaznamenány).

Výše uvedené úpravy výpočtu relativních ukazatelů sebevražednosti zásadní změny ve srovnání krajů nepřinesly – nejen, že se nezměnilo zařazení krajů mezi ty, které mají hodnoty největší a nejmenší, ale až na nepočtené a nevelké výjimky se neměnilo ani pořadí krajů.

Sebevraždy na 100 tis. obyvatel ve věku 8 a více roků podle krajů
(standardizované údaje podle struktury podle věku a pohlaví v ČR k 1.7. 2001)

Kraj	Průměrné roční údaje			Pořadí podle výše ukazatele			Rozdíl 2001-2005 / 1996-2000	Index v % 2001-2005 /	
	1991-1995	1996-2000	2001-2005	1991-1995	1996-2000	2001-2005		1991-1995	1996-2000
Hl.m.Praha	19,7	18,4	15,2	5	8	3	-3,2	77,0	82,4
Středočeský	19,5	16,5	16,2	4	4	4	-0,3	82,8	98,4
Jihočeský	17,9	16,3	18,1	2	3	12	1,8	101,3	111,1
Plzeňský	22,5	17,3	18,0	10	6	11	0,7	80,0	104,0
Karlovarský	32,1	19,0	17,6	14	14	9	-1,5	54,7	92,3
Ústecký	26,9	18,4	19,0	13	9	13	0,6	70,9	103,3
Liberecký	24,4	18,9	17,6	12	13	10	-1,3	72,3	93,3
Královéhradecký	23,1	17,8	16,8	11	7	5	-1,0	72,6	94,3
Pardubický	22,0	17,3	17,3	9	5	6	0,1	78,7	100,3
Vysočina	15,2	13,4	13,1	1	1	1	-0,3	86,2	98,1
Jihomoravský	18,5	14,8	14,4	3	2	2	-0,4	77,9	97,2
Olomoucký	19,9	18,5	19,1	6	10	14	0,6	95,6	103,2
Zlínský	20,5	18,6	17,4	7	11	7	-1,2	84,9	93,7
Moravskoslezský	20,9	18,9	17,5	8	12	8	-1,4	83,7	92,6

Ze srovnatelných údajů vyplývá, že územím s nejmenší sebevražedností byly v hodnoceném období posledních pěti let Vysočina, Jihomoravský kraj, Praha a okolní Středočeský kraj. Naproti tomu zvýšená sebevražednost zůstává hlavně v Plzeňském, Ústeckém a po výrazném zvýšení i v Jihočeském a Olomouckém kraji. Oproti zde uvedenému prvnímu pětiletí se v dalších dvou obdobích výrazně snížil rozptyl hodnot údajů jednotlivých krajů, tedy rozdíly mezi kraji se zmenšily.

Ze srovnávání sebevražednosti jednotlivých krajů podle pohlaví vyplývá, že postavení některých krajů na škále podle velikosti ukazatele je obdobné, ale u některých výrazně odlišné. Tak např. Vysočina a Jihomoravský kraj mají nízkou sebevražednost u obou pohlaví, stejně jako Olomoucký kraj vysokou. Naproti tomu u Hl.m.Prahy, Jihočeského a Moravskoslezského kraje je postavení v pořadí sebevražednosti mužů a žen zcela odlišné.

Sebevraždy na 100 tis. obyvatel ve věku 8 a více roků podle pohlaví a krajů
(standardizované údaje podle věkové struktury uvedeného pohlaví v ČR k 1.7. 2001)

Kraj	Průměrné roční údaje			Rozdíl 2001-2005 / 1996-2000	Index v % 2001-2005 /		Pořadí podle výše ukazatele		
	1991-1995	1996-2000	2001-2005		1991-1995	1996-2000	1991-1995	1996-2000	2001-2005
muži									
Hl.m.Praha	27,5	27,2	23,6	-3,6	85,7	86,7	2	5	2
Středočeský	29,2	26,4	27,0	0,6	92,5	102,2	4	4	4
Jihočeský	27,9	26,1	28,3	2,1	101,2	108,2	3	3	5
Plzeňský	31,9	28,4	28,7	0,3	90,0	101,0	7	7	9
Karlovarský	46,2	32,6	29,6	-3,0	64,2	90,7	14	14	11
Ústecký	39,2	30,0	31,6	1,6	80,6	105,3	13	10	14
Liberecký	36,5	30,5	28,4	-2,0	77,9	93,4	12	11	7
Královéhradecký	35,5	28,9	28,9	-0,0	81,3	99,9	11	8	10
Pardubický	33,1	28,2	28,7	0,4	86,7	101,6	9	6	8
Vysočina	24,4	21,6	22,4	0,8	91,5	103,7	1	1	1
Jihomoravský	30,8	24,9	24,6	-0,3	80,0	98,9	6	2	3
Olomoucký	30,5	29,9	30,8	1,0	101,0	103,2	5	9	13
Zlínský	34,0	31,8	28,3	-3,5	83,2	89,1	10	12	6
Moravskoslezský	32,5	31,9	30,6	-1,3	94,2	95,8	8	13	12
ženy									
Hl.m.Praha	12,3	10,1	7,3	-2,9	58,8	71,6	10	14	10
Středočeský	10,4	7,1	6,0	-1,1	57,3	84,7	7	9	5
Jihočeský	8,4	7,0	8,5	1,5	101,6	121,3	4	8	14
Plzeňský	13,7	6,9	7,9	1,1	58,0	115,6	12	6	12
Karlovarský	18,8	6,2	6,2	-0,0	33,0	99,9	14	4	6
Ústecký	15,2	7,5	7,2	-0,3	47,2	95,6	13	11	9
Liberecký	12,9	8,0	7,4	-0,6	57,4	93,0	11	13	11
Královéhradecký	11,5	7,4	5,5	-2,0	47,5	73,6	8	10	4
Pardubický	11,6	7,0	6,6	-0,3	57,4	95,4	9	7	7
Vysočina	6,5	5,6	4,4	-1,2	67,3	78,1	1	2	1
Jihomoravský	6,9	5,3	4,8	-0,5	69,1	89,7	2	1	2
Olomoucký	10,0	7,7	8,0	0,2	80,0	103,2	5	12	13
Zlínský	7,8	6,1	7,1	1,0	91,6	116,4	3	3	8
Moravskoslezský	10,0	6,6	5,1	-1,5	51,4	77,9	6	5	3

I nadále platí, že nejnižší sebevraždnost (vyjádřená počtem sebevražd k počtu obyvatel) je hlavně v moravských event. slezských okresech. Z 12 okresů s nejmenší hodnotou ukazatele za roky 2001-2005 jsou jen tři okresy české, jedním z nich je však i okres s minimem a to Plzeň-jih. Pak následuje okres Opava, který má nejmenší sebevraždnost za úhrn roků 1991-2005. Celkem sedm z desítky okresů s nejmenší sebevraždností je za období roků 1991-2005 i 2001-2005 shodných.

Přes předchozí tvrzení o velkém zastoupení moravských event. slezských okresů mezi těmi, které mají velmi nízkou sebevraždnost, jsou paradoxně moravské okresy významně zastoupeny i mezi těmi, které mají sebevraždnost za hodnocené pětiletí největší - mezi desítkou s maximálními hodnotami je jich polovina. Výší ukazatele ostatní okresy výrazně převyšuje český okres Semily a to i v dlouhodobém srovnání. Za roky 2001-2005 má druhou největší hodnotu okres Plzeň-město i když okolní okres Plzeň-jih má údaj nejmenší. Ve výčtu okresů za období posledních pěti let a roků 1991-2005 došlo k výraznější obměně – pouze tři okresy se vyskytují při obou srovnáních mezi deseti s největší hodnotou. Příčinou je zvýšené zastoupení moravských okresů za posledních pět let.

Okresy s nejmenším a největším počtem sebevražd na 100 tis. obyvatel
průměrné roční údaje

2001-2005		1991-2005		2001-2005		1991-2005	
Plzeň-jih	10,9	Opava	11,5	Semily	24,8	Semily	23,5
Opava	11,1	Jihlava	11,6	Plzeň-město	20,6	Most	21,3
Brno-město	11,4	Třebíč	11,9	Vsetín	20,5	Cheb	21,1
Kutná Hora	11,5	Žďár nad Sázavou	12,1	Jeseník	20,4	Jičín	20,5
Jihlava	11,6	Blansko	12,7	Most	19,9	Rakovník	20,4
Žďár nad Sázavou	11,7	Kutná Hora	12,8	Český Krumlov	19,7	Sokolov	20,1
Třebíč	11,7	Brno-město	13,1	Znojmo	19,6	Teplice	19,5
Česká Lípa	12,1	Pelhřimov	13,4	Děčín	19,4	Karviná	19,3
Vyškov	12,2	Brno-venkov	13,6	Prostějov	19,2	Děčín	19,2
Blansko	12,3	Jindřichův Hradec	13,8	Karviná	19,1	Svitavy	18,9

Okresů, ve kterých relativní sebevraždnost v hodnoceném pětiletí proti předchozímu stejně dlouhému období vzrostla, je více (43) než těch, u kterých došlo k poklesu. Určitý vliv má stárnutí populace a tedy větší předpoklad růstu počtu sebevražd. Největší byl vzestup jejich počtu ve vztahu k počtu obyvatel v okresech Znojmo, Jeseník, Plzeň-město a Český Krumlov. Naproti tomu v okresech Rakovník, Vyškov, Plzeň-jih, Česká Lípa a Uherské Hradiště došlo k výraznému snížení. Vesměs se jednalo o okresy, které měly v předešlých pěti letech jedny z největších hodnot a nyní došlo k poklesu až na hodnoty jedny z nejmenších, v případě okresu Plzeň-jih dokonce na hodnotu zcela nejnižší. Uvedené však svědčí o tom, že pracujeme s relativně malými čísly a proto dochází i v souhrnech za pětiletá období k velkým výkyvům, které nemusí vždy znamenat trvalý stav.

Standardizace údajů za roky 2001-2005 neměla zásadní vliv na začlenění okresů do skupin podle intenzity sebevraždnosti a až na ojedinělé výjimky se ani pořadí okresů výrazněji nezměnilo. Výčet deseti okresů s nejmenším a největším počtem sebevražd na 100 tis. obyvatel je shodný u standardizovaných i nestandardizovaných údajů, pořadí se u některých mírně změnilo, oba okresy s extrémní hodnotou však zůstaly stejné.

Okresy s nejmenším a největším počtem sebevražd na 100 tis. obyvatel
podle standardizovaných průměrných ročních údajů za roky 2001-2005

Okresy s nejmenší hodnotou	Okresy s největší hodnotou
Plzeň-jih	Semily
Brno-město	Most
Kutná Hora	Český Krumlov
Opava	Vsetín
Žďár nad Sázavou	Jeseník
Jihlava	Děčín
Třebíč	Znojmo
Vyškov	Plzeň-město
Blansko	Karviná
Česká Lípa	Prostějov

Průměrný roční počet sebevražd na 100 tis. obyvatel

za roky 2001 - 2005

za roky 1991 - 2005

